

Dnrot
878/03.04.04.04.33/2023
888/03.04.04.04.33/2023
891/03.04.04.04.33/2023

Asia Kaivoslaissa tarkoitettua varauspäätöstä koskevat valitukset

Valittajat

1. Iitin kunta
2. A ja B
3. C ja hänen asiakirjoista ilmenevät 300 asiakumppaniaan

Varaaja Stedle Exploration AB

Päätös, josta valitetaan

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös 23.3.2023, lupatunnus VA2023:0010

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on hyväksynyt Stedle Exploration AB:n kaivoslain mukaisen varausilmoituksen. Varausalue on merkitty päätöksen liitteenä olevaan karttaan. Varausalueen nimi on Kuusisuo ja koko 356,47 km². Varausalue sijaitsee Heinolan ja Kouvolan kaupunkien sekä Mäntyharjun ja Iitin kuntien alueella.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa ja hallinto-oikeudelle esitetty selvitys valitusoikeuden perusteista

1. Iitin kunta

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös on valituksesta ilmenevin perustein kumottava.

Valittaja on esittänyt selvitystä valitusoikeutensa perusteista. Iitin kunnalla on valitusoikeus kunnan valvottavana olevan yleisen edun vuoksi ja päätöksen välittömien vaikutusten perusteella. Kaivoslain perusteluissa tunnustetaan, että jo varausilmoituksella on vaikutusta yleiselle edulle ja todetaan, että kuntien voidaan katsoa edustavan paikallista yleistä etua. Iitin kunta valvoo yleistä etua kuntalain ja muiden lakien, muiden ohella kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain, maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain

perusteella. Lisäksi päätöksellä on myös välittömiä vaikutuksia Iitin kunnan velvollisuuksiin kunnan erityisasema yleisen edun valvojana huomioon ottaen.

2. A ja B

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös on valituksesta ilmenevin perustein kumottava.

Valittajat ovat esittäneet selvityksenä valitusoikeutensa perusteista vastustavansa kaivoshankkeita maa- ja vesialueillaan.

3. C ja hänen asiakumppaninsa

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös on valituksesta ilmenevin perustein kumottava.

Valittajat ovat esittäneet selvitystä valitusoikeutensa perusteista. Valittajien joukossa on henkilöitä, jotka omistavat maata tai metsää varausalueella ja henkilöitä, jotka asuvat vakituisesti tai omistavat vapaa-ajanasunnon varausalueella tai sen välittömässä vaikutuspiirissä. Lisäksi osan valittajista toimeentulo on riippuvainen yritystoiminnasta, johon kaivoshanke vaikuttaisi haitallisesti. Varausalueella on useita luonnonsuojelualueita, uhanalaisia lajeja ja arvokkaita luontokohteita. Valittajilla on kansalaisina velvollisuus huolehtia ympäristöstä ja sen monimuotoisuudesta sekä oikeus puhtaaseen veteen, monimuotoiseen luontoon ja ympäristöön. Mikäli kaivoshanke toteutuisi, se vaikuttaisi merkittävästi kaikkien valittajien etuuteen nauttia tästä ainutlaatuisesta luontoympäristöstä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus ei tutki valituksia.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Kaivoslain 7 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on toisenkin alueella oikeus kaivosmineraalien löytämiseksi tehdä geologisia mittauksia ja havaintoja sekä ottaa vähäisiä näytteitä, jos toimenpiteistä ei aiheudu vahinkoa eikä vähäistä suurempaa haittaa tai häiriötä (etsintätyö).

Kaivoslain 9 §:n 1 momentin mukaan malminetsintään on oltava kaivosviranomaisen lupa (malminetsintälupa), jos malminetsintää ei voida toteuttaa 7 §:n mukaan etsintätyönä tai kiinteistön omistaja ei ole antanut siihen suostumustaan.

Pykälän 2 momentin mukaan malminetsintälupa on myös oltava, jos:

1) malminetsinnästä voi aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai yleiselle turvallisuudelle, haittaa muulle elinkeinotoiminnalle taikka maisemallisten tai luonnonsuojeluarvojen heikentymistä; 2) malminetsintä kohdistuu uraania tai

toriumia sisältävän esiintymän paikallistamiseen ja tutkimiseen; tai 3) lupa on tarpeen mainitussa laissa tarkoitetun etuoikeuden saamiseksi esiintymän hyödyntämiseen.

Kaivoslain 32 §:n 4 momentin (578/2019) mukaan malminetsintä lupahakemuksen valmistelua varten hakija voi varata itselleen alueen tekemällä asiasta ilmoituksen kaivosviranomaiselle (varausilmoitus). Varausilmoitukseen perustuva etuoikeus on voimassa, kun varausilmoitus on tehty 44 §:ssä säädetyllä tavalla eikä varauksen hyväksymiselle ole tässä laissa säädettyä estettä. Etuoikeuden voimassaolo päättyy, kun kaivosviranomaisen varausilmoituksen johdosta tekemä päätös (varauspäätös) raukeaa tai se peruutetaan.

Kaivoslain 44 §:n 2 momentin (307/2017) mukaan varausilmoitus ei saa koskea aluetta, joka kuuluu malminetsintäalueeseen, kaivosalueeseen tai kullanhuuhdonta-alueeseen. Varausilmoitus ei myöskään saa koskea aiemmin varausalueena ollutta aluetta, ennen kuin vuosi on kulunut varauspäätöksen raukeamisesta tai peruuttamisesta.

Kaivoslain 46 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan malminetsintä lupaa ja kullanhuuhdonta lupaa ei saa myöntää alueelle, joka kuuluu malminetsintäalueeseen, kaivosalueeseen tai kullanhuuhdonta-alueeseen tai josta on tehty varausilmoitus 44 §:ssä säädetyllä tavalla.

Kaivoslain 47 §:n 2 momentin mukaan kaivosalue ja kaivoksen apualue eivät saa sijaita alueella, jolle ei 46 §:n 1 momentin 1 - 5 kohdan mukaan voida myöntää malminetsintä lupaa eikä kullanhuuhdonta lupaa.

Kaivoslain 76 §:n 1 momentin (621/2011) mukaan varauspäätös on voimassa enintään kaksikymmentäneljä kuukautta siitä, kun varausilmoitus on tehty. Kaivosviranomaisen on varauspäätöksen voimassaolon pituutta harkitessaan otettava huomioon erityisesti tutkimussuunnitelman laadintaan ja muihin malminetsintä lupahakemuksen valmisteleviin toimenpiteisiin tarvittava aika.

Kaivoslain 162 §:n 1 momentin mukaan muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

Kaivoslain 165 §:n 1 momentissa säädetään valitusoikeudesta malminetsintä lupaa, kaivos lupaa ja kullanhuuhdonta lupaa koskevaan päätökseen, mainitun luvan voimassaolon jatkamisesta, raukeamisesta, muuttamisesta ja peruuttamisesta koskevaan päätökseen sekä kaivostoiminnan lopettamispäätökseen.

Hallituksen esityksessä kaivoslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 273/2009 vp) todetaan edellä mainittua lainkohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa muun ohella seuraavaa:

”Pykälä koskisi malminetsintä lupaa, kaivos lupaa ja kullanhuuhdonta lupaa koskevia päätöksiä sekä kaivostoiminnan lopettamispäätöstä. Valitusoikeus

koskisi myös luvan voimassaolon jatkamista, raukeamista, muuttamista ja peruuttamista koskevia päätöksiä. Kaivosviranomaisen varausta, luvan siirtoa, kaivosturvallisuuslupaa tai hallintopakkoa koskevasta päätöksestä taikka muusta lain nojalla antamasta päätöksestä saisi valittaa hallintolainkäyttölain 6 §:n mukaisesti. Valtioneuvoston kaivosaluelunastuslupaa koskevasta päätöksestä valitusoikeus määräytyisi samoin hallintolainkäyttölain 6 §:n mukaisesti.”

Hallituksen esityksessä mainittu hallintolainkäyttölaki (586/1996) on kumottu 1.1.2020 voimaan tulleella oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetulla lailla. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Viranomaisen saa hakea muutosta valittamalla myös, jos valittaminen on tarpeen viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi.

Hallituksen esityksessä laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp) todetaan edellä mainittua lainkohtaa koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa muun ohella seuraavaa:

”Pykälän 1 momentista ilmeni hallintolainkäytön keskeinen periaate asianosaisen valitusoikeudesta hallintoasioissa. Momentissa olisi myös yleissäännös viranomaisen valitusoikeudesta. Lisäksi momentissa olisi informatiivinen säännös siitä, että valitusoikeus on sillä, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään. Valituksen tekemiseen oikeutettujen asianosaisten ja viranomaisten piiriä ei ole tarkoitus muuttaa nykyisestä. (– –)

Asianosaisuuteen perustuva valitusoikeus olisi hallintopäätöksen materiaalisilla asianosaisilla. Heitä ovat ne, joille hallintopäätöksellä on asetettu velvollisuus, rajoitus tai kielto, tai joiden oikeus tai etu on evätty kokonaan tai osittain. Materiaalinen asianosainen on myös se, jonka etuun, oikeuteen tai velvollisuuteen hallintopäätös välittömästi vaikuttaa, vaikka päätöstä ei olisikaan muodollisesti kohdistettu häneen.

Asianosaisen valitusoikeutta koskevassa säännöksessä edellytettäisiin päätöksen välittömiä vaikutuksia samoin kuin voimassa olevassa hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentissa. Valitusoikeutta ei siten voitaisi johtaa pelkästään päätöksen välillisistä vaikutuksista.”

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arviointi

Kaivoslain 165 §:ssä tai muuallakaan kaivoslaissa ei erikseen säädetä valitusoikeudesta varauspäätökseen. Kuten korkein hallinto-oikeus on päätöksissään KHO 2013:179 ja KHO 2021:145 todennut, valitusoikeus varauspäätöksestä määräytyy sen vuoksi hallintoasioiden muutoksenhakua koskevan yleissäännöksen eli nykyisin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 7 §:n 1 momentin perusteella.

Varauspäättöstä ei ole kohdistettu valittajiin. Asiassa on siten ensiksi arvioitava, onko päätöksellä mahdollisesti sellaisia välittömiä vaikutuksia heidän oikeuksiinsa, velvollisuuksiinsa tai etuihinsa, että heillä olisi sillä perusteella valitusoikeus päätöksestä.

Kuten korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä KHO 2013:179 ja KHO 2021:145 on varauspäättöksen oikeusvaikutuksista todettu, hyväksyttävän varausilmoituksen tekeminen ja sitä seuraava varauspäättös antaa kaivoslain 32 §:n 4 momentista (578/2019) ilmenevällä tavalla ainoastaan etuoikeuden malminetsintälupaamääräajaksi, jonka pituus ilmenee kaivoslain 76 §:n 1 momentista (621/2011). Varauspäättös ei siten sellaisenaan anna oikeutta malminetsintään, vaan varaajan oikeus etsintätyöhön perustuu varauspäättöksestä riippumatta kaivoslain 7 §:ään tai kiinteistönomistajan kaivoslain 9 §:ssä tarkoitettuun suostumukseen. Kuten mainituissa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä lisäksi todetaan, malminetsintäluvan, kullanhuuhtontaluvan ja kaivosluvan myöntäminen ei kaivoslain 46 §:n 1 momentin 5 kohdasta ja 47 §:n 2 momentista ilmenevästi ole mahdollista alueella, josta on tehty hyväksyttävä varausilmoitus. Muita oikeusvaikutuksia hyväksyttävän varausilmoituksen tekemisellä ja varauspäättöksellä ei ole.

Valittajat ovat katsoneet, että heillä on valitusoikeus varausalueella tai sen lähialueella sijaitsevien kiinteistöjen omistajina ja asukkaina, alueella elinkeinoa harjoittavina henkilöinä, alueen luontoarvoista huolta pitävinä henkilöinä ja varausalueen sijaintikuntana. Kun otetaan huomioon, että varauspäättöksellä ei ole muita oikeusvaikutuksia kuin edellä mainittu etuoikeus hakea malminetsintälupaa kyseessä olevalle alueelle, varauspäättöksen mahdollisissa vaikutuksissa alueen kiinteistöjen käyttömahdollisuuksiin tai arvoon, elinkeinon harjoittamiseen tai ylipäänsä maankäytön epävarmuuteen on kysymys ainoastaan välillisistä vaikutuksista. Koska varauspäättös ei anna oikeutta malminetsintään tai muihinkaan ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin, varauspäättöksellä ei ole välittömiä vaikutuksia myöskään alueen luontoarvoihin.

Asiassa on vielä arvioitava, onko Iitin kunnalla valitusoikeus viranomaisena sen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi. Edellä selostettu valituksenalaisen päätöksen sisältö ja oikeusvaikutukset huomioon ottaen päätöksellä ei ole sellaisia vaikutuksia valittajana olevan kunnan lakisääteisten tehtävien hoitamiseen, että kunnan valitusoikeus nyt kysymyksessä olevassa asiassa olisi tarpeen.

Edellä mainituilla perusteilla valittajilla ei ole valitusoikeutta asiassa ja heidän valituksensa on jätettävä tutkimatta.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 81 § 2 mom 4 kohta

Päätöksen tiedoksianto

Päätös on annettu tiedoksi julkisella kuulutuksella.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (julkinen kuulutus).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Esittelijäjäsen Hanna-Maria Schiestl

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Paula Pihlava, Hanna-Maria Schiestl ja Maria Kuusinen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös

Iitin kunta
Oikeudenkäyntimaksu 270 euroa, laskutetaan myöhemmin

A

Hallintolain 56 §:n 2 momentin mukaan A:n on ilmoitettava tiedoksisaannista B:lle. Jos hän tämän laiminlyö, hän on mainitun lain 68 §:n mukaan velvollinen korvaamaan laiminlyönnistä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi.

Oikeudenkäyntimaksu 270 euroa, laskutetaan myöhemmin

C

Hallintolain 56 §:n 2 momentin mukaan C:n on ilmoitettava tiedoksisaannista valituskirjelmän muille allekirjoittajille. Jos hän tämän laiminlyö, hän on mainitun lain 68 §:n mukaan velvollinen korvaamaan laiminlyönnistä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi.

Oikeudenkäyntimaksu 270 euroa, laskutetaan myöhemmin

Jäljennös

Stedle Exploration AB

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Heinolan kaupunginhallitus, jonka on viipymättä julkaistava tieto päätöksestä noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään

Kouvolan kaupunginhallitus, jonka on viipymättä julkaistava tieto päätöksestä noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään

Iitin kunnanhallitus, jonka on viipymättä julkaistava tieto päätöksestä noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään

Mäntyharjun kunnanhallitus, jonka on viipymättä julkaistava tieto päätöksestä noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään

hms

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden yhteystiedot

Postiosoite: Raatihuoneenkatu 1, 13100 HÄMEENLINNA

Käyntiosoite: Arvi Kariston katu 5, 13100 HÄMEENLINNA

Puhelinnumero: 029 56 42210

Faksi: 029 56 42269

Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi

Sähköinen asiointipalvelu: <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Puhelujen hintatiedot: 029 56 –alkuisiin numeroihin soittaessa puhelusta peritään vain soittajan oman operaattorin sopimuksen mukainen paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksu.

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla <https://oikeus.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus/fi/>

Liite hallinto-oikeuden päätökseen

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu tiedoksi julkisella kuulutuksella. Kuulutus ja päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00 – 16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

[https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/#/](https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/)

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä perittävä oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian ja valituslupa-asian käsittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudessa peritään 530 euron suuruinen oikeudenkäyntimaksu.

Oikeudenkäyntimaksua ei korkeimmassa hallinto-oikeudessa peritä tuomioistuinmaksulain 5 §:ssä tarkoitetuista maksuttomista suoritteista tai mikäli maksun perimättä jättämiseen on lain 4 §:ssä tarkoitettu peruste.

Oikeudenkäyntimaksua ei myöskään peritä jos korkein hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Maksu peritään kuitenkin riippumatta lopputuloksesta veroasiassa annettua ennakkoratkaisua koskevassa muutoksenhakuasiassa.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä oikeusapulain nojalla käsittelymaksuista vapautetuilta eikä muualla laissa viranomaisen toimenpiteistä suoritettavista maksuista vapautetuilta. Jos maksun periminen olisi ilmeisen kohtuutonta, viranomainen tai maksun määräävä virkamies voi yksittäistapauksessa määrätä, ettei maksua peritä.

Tuomioistuinmaksulaki (1455/2015)